

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การเลี้ยงปูม้า (*Portunus pelagicus*, Linn.)
ในคอก เพื่อเป็นอาชีพทางเลือกใหม่สำหรับชาวประมงพื้นบ้านใน
อ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี”

โดย ชลธิ์ ชีวะเศรษฐกรรม

มกราคม 2551

การเลี้ยงปูม้าในคอกบริเวณอ่าวปัตตานี เป็นการส่งเสริมชาวประมงพื้นบ้านให้เกิดการรวมกลุ่มเลี้ยงปูม้า เพื่อให้ได้ผลผลิตสำหรับเป็นอาชีพทางเลือก เสริมจากการทำประมงพื้นบ้านแต่เพียงอย่างเดียว กิจกรรมนี้ ได้ดำเนินการในสามหมู่บ้านของอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ได้แก่ บ้านคาโตะ บ้านบุดี และบ้านปาตาบูดี กิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเลี้ยง แบ่งออกเป็นสามส่วนคือ การสร้างคอกเพื่อเลี้ยงปูม้าในอ่าวปัตตานีบริเวณใกล้กับหมู่บ้าน การเพาะพันธุ์และผลิตลูกพันธุ์ปูม้า และการเลี้ยงปูม้าในคอก ผลการดำเนินกิจกรรมในโครงการสามารถดำเนินการได้เพียงสองหมู่บ้าน คือบ้านคาโตะและบ้านบุดี สำหรับบ้านปาตาบูดี ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากไม่สามารถการสร้างคอกได้สำเร็จ การเพาะพันธุ์และผลิตลูกพันธุ์ปูม้า ได้ดำเนินการตามวิธีการใช้น้ำทิ้งจากโรงงานแปรรูปอาหารทะเล เป็นแหล่งผลิตอาหารมีชีวิตและอนุบาลลูกพันธุ์ หลังจากนั้น ได้ส่งลูกพันธุ์ที่ผลิตได้นำไปเลี้ยงต่อในคอกที่เตรียมไว้ การส่งลูกพันธุ์ปูม้า ได้ส่งไปเลี้ยงต่อยังคอกของสองหมู่บ้านรวมทั้งสิ้นสองครั้ง หมู่บ้านละ 50,000-200,000 ตัว แต่เนื่องจากชาวบ้านยังขาดความคุ้นเคยและประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดนี้ จึงไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นจึงเพิ่มทางเลือก โดยนำเอาลูกพันธุ์ปลากะพงขาวและลูกพันธุ์กุ้งกุลาดำที่ผลิตได้ด้วยวิธีการเดียวกันกับการผลิตลูกพันธุ์ปูม้า นำมาให้เลี้ยงเสริมในคอก เพื่อเป็นทางเลือกเพิ่มเติม โดยได้ส่งลูกพันธุ์ปลากะพงขาวลงเลี้ยงในคอกหมู่บ้านละสองครั้งๆ ละประมาณ 10,000-20,000 ตัว และลูกพันธุ์กุ้งกุลาดำอีกหมู่บ้านสองครั้งๆ ละประมาณ 200,000 ตัว จากการสอบถาม ทราบว่า กลุ่มเกษตรกรสามารถเก็บผลผลิตที่ได้จากการปล่อยปลากะพงขาวและกุ้งกุลาดำ นอกจากนั้นยังสามารถจับสัตว์น้ำเศรษฐกิจอื่นๆ ที่หลบเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณคอก เช่น ปูทะเล และปลาตุ๊กทะเล เป็นต้น แต่ไม่สามารถเก็บข้อมูลเป็นระบบได้ เนื่องจาก ไม่มีตัวแทนกลุ่มเกษตรกรในโครงการเก็บข้อมูลให้ และสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถเข้าเก็บข้อมูลได้ตามที่ต้องการ

Abstract

Pen culture of blue swimming crab (*Portunus pelagicus* Linn.) in Pattani Bay was aquaculture activities that supporting groups of local fishermen as an alternative career besides their own fishing supplies. Pen aquaculture activities were carried out at 3 villages in Amphur Yaring, Pattani Province; Ban Datoh, Ban Budi and Ban Bhabudi. The activities were divided into 3 main programs; pen construction, producing and rearing of young swimming crab and cultivating crab in the constructed pens. In part of pen construction and cultivating activity, the program could be carried out only in two villages, Ban Datoh and Ban Budi, while the other village, Ban Bhabudi, could not be continued because of unsuccessful in pen construction. On the subject of young crab production, organic residue from fish meal effluents was used as ongoing liquid fertiliser to produce live food for rearing and producing swimming crab larva. Thereafter, 50,000-200,000 of young swimming crabs (megalopa and young crab stages) was delivered 2 times to constructed pen at 2 villages for further cultivation, but the consequence of crab cultivation in the pen was not successful. One of the main reasons was that it's probably the idea of pen culture of swimming crab introduced to the fisherman members who joined the program was rather new, and they might need some time to practice and develop their own skills to manage the cultivation of swimming crab activity in constructed pen. To cope with cultivation activity in pen aquaculture, the other recognizable aquatic organisms which were acquainted to fisherman cultivating skill should be introduced. Two candidates of fish and shellfish species, sea bass (*Lates calcalifer*) and black tiger prawn (*Penaeus monodon*), were decided and introduced into the pen for substitute cultivation in addition to the young swimming crab. The methods for production of sea bass fish fry and post larva of black tiger prawn were carried out in the similar principle of crab larva production; 2 times of 10,000-20,000 of sea bass fish fry and 200,000 of black tiger prawn post larva produced were also delivered and introduced into the pen of 2 villages for further cultivation. Information by informal interviewing several fisherman members in the program found that the production of fish and shrimp released into the pen could be successfully harvested and utilized. Additionally the other valued aquatic species which were occupied surrounding pen areas as a habitat for example mud crab (*Scylla serrata*) and marine catfish etc. also

caught and utilized. Unfortunately, scientific data concerning the production of harvesting fish and shellfish from pen could not be collected. One of the main reason was none of fisherman members who jointed the project could collect data, and another significant reason was the influenced of insecurity situation that still happening in the area which is one of the crucial hindrance of the research teams of gathering data in the villages.